

**ԱՐՑԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՐՑԱԽԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ**

Հաստատված է՝
ԱրՊՀ գիտական խորհրդում

Վավերացնում եմ՝
Ռեկտոր _____

Ա.Ա.Հ.

Արձանագրություն _____

Ստորագրություն

«___» _____ 20__թ.

«___» _____ 20__թ.

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ **ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 011401.00.6**
 Կրթական ծրագիր՝ **ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 011401.20.6**
 Որակավորում՝ **ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԲԱԿԱԼԱՎՐ**

Ստեփանակերտ 2019

1. Կրթական ծրագրի ընդհանուր բնութագիրը

1. «Ռուսաց լեզու և գրականություն» (011401.20.6) մասնագիտության կրթական ծրագիրը հաստատված է Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության կրթության, գիտության և սպորտի նախարարության 2015թ. դեկտեմբերի 18-ի N 277-Ս հրամանով՝ ԼՂՀ բարձրագույն մասնագիտական կրթության մասնագիտությունների կրթական ծրագրերը հաստատելու մասին/ Հավելված 1/Յանկ ԼՂՀ բարձրագույն մասնագիտական կրթության (բակալավր ու անընդհատ և ինտեգրացված) մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի:

2. Որակավորման աստիճանը՝ Ռուսաց լեզվի և գրականության ուսուցիչ՝ 011401.20.6 մասնագիտությամբ

3. Ուսումնառության տևողությունը՝ 4 տարի / 8 կիսամյակ/

4. Ուսումնառության ձևը՝ առկա

5. Կրեդիտ՝ 240 ԵԿՓՀ (տարեկան 60 ԵԿՓՀ հաշվարկով)

6. Ընդունելության նվազագույն պահանջ՝ միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթություն կամ միջին մասնագիտական կրթություն

7. Ավարտական աշխատանք՝ 20 կրեդիտ

8. Փորձուսուցում՝ 10 կրեդիտ

9. Կրթական ծրագրի պատասխանատու ամբիոն՝

1. Ռուսաց լեզվի և գրականության ամբիոն

10. Ծրագրի բնութագիրը:

Ռուսաց լեզու և գրականություն մասնագիտության բակալավրիատի կրթական ծրագիրը (այսուհետ՝ ՄԿԾ) մշակվել է ԱՀ կրթության որակավորումների ազգային շրջանակի բակալավրի որակավորման պետական կրթական չափորոշիչի համաձայն և ըստ այդմ՝ ԱրՊՀ առաքելությամբ սահմանված պահանջներին համապատասխան.

հիմքեր՝

1. *Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության որակավորումների ազգային շրջանակը հաստատելու մասին ԼՂՀ Կառավարության որոշում N 944-Ն, 27 դեկտեմբերի, 2012թ.*

2. *ԱրՊՀ Ռազմավարական ծրագիր 2019-2023, ԱրՊՀ խորհրդի՝ 2019թ. մարտի 5-ի, N3 նիստի որոշում*

11. Փորձուսուցման տեսակները և վայրը: Ուսումնառության ընթացքում ուսանողները մասնակցում են ուսումնական-ճանաչողական (2 կրեդիտ), արտադրական (մանկավարժական)-կիրառական (4 կրեդիտ), արտադրական (մանկավարժական)-

ամփոփիչ (4 կրեդիտ) փորձուսուցումների: Իրենց փորձուսուցումն անց են կացնում Ստեփանակերտի Խ. Աբովյանի անվան հ. 1 հիմնական, Եդ. Չարենցի անվան հ. 7 հիմնական, անվան հ. 10 հիմնական դպրոցներում:

12. Աշխատանքային հնարավորությունը: Կրթական ծրագրի շրջանավարտները կարող են աշխատել՝

Միջին մասնագիտական կրթության հաստատություններում՝

- Ուսուցիչ
- Մեթոդիստ
- Կազմակերպիչ
- Գեղմասվար
- Ուսմասվար
- Տնօրեն

Հանրային ծառայությունների ոլորտում՝

- Գործավար-թարգմանիչ
- Հասարակայնության հետ կապերի գծով մասնագետ
- Ընդհանուր բաժնի մասնագետ, ղեկավար

Հեռուստատադիոյում և հրատարակչություններում՝

- Հաղորդավար
- Խմբագիր
- Սրբագրիչ
- Թարգմանիչ

13. Գնահատումը:

Գնահատման առանցքը ուսանողակենտրոն մոտեցումն է:

Ուսանողների գիտելիքների գնահատումն իրականացվում է գնահատման 4 ձևերով՝ ավանդական ստուգարքի, ավանդական քննության, առանց եզրափակիչ գնահատմամբ ստուգման, եզրափակիչ գնահատմամբ քննության միջոցով: Յուրաքանչյուր գնահատման ձևի բաղադրիչները, գնահատման մեթոդաբանությունը հստակորեն սահմանված են¹, գնահատման չափանիշների թափանցիկությունն ապահովված է. առկա է ձևավորող (քայլերով հաշվարկված) և ընդհանրացնող գնահատման հավասարակշռություն: Գիտելիքի և հմտությունների գնահատման համարժեքությունն ապահովվում է դասավանդման և ուսումնառության մեթոդների համապատասխանությամբ, լսարանային աշխատանքի և ինքնուրույն աշխատանքների փոխկապակցված գնահատմամբ:

Կրթական ծրագրի վերջնարդյունքների ձեռքբերման հավաստիությունը ապահովվում է՝ ըստ դասավանդման, ուսումնառության և գնահատման մեթոդների համապատասխանության (**տե՛ս Հավելված 3**):

14. Ռեսուրսային ապահովվածությունը: *Ներկայացնել կրթական ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ ռեսուրսներով (դասախոսական, ուսումնամեթոդական, ենթակառուցվածքային) ապահովվածության վերաբերյալ տվյալներ և հիմնավորումներ:*

Ուսումնառության օժանդակության ռեսուրսներ

- տպագիր նյութեր,
- էլեկտրոնային ռեսուրսներ,
- համացանցային կայքեր:

Ուսումնառության օժանդակության ձևեր

- պասիվ, ակտիվ և ինտերակտիվ ուսուցման մեթոդներ,
- տեսողական (շնորհանդեսային) և տեսալսողական մեթոդներ:

Ներկայացված կրթական ծրագիրն իրականացնելու համար ԱրՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի «Ռուսաց լեզու և գրականություն» մասնագիտությունը սպասարկող ամբիոնն ունի գիտամեթոդական անհրաժեշտ որակներ ունեցող դասախոսական կազմ (*բանասիրական գիտությունների 2 թեկնածու, մանկավարժական գիտությունների 5 թեկնածու*), ՝ ամբիոնի դասախոսական կազմի 50 տոկոսն ունի գիտական աստիճան:

¹ Տե՛ս «Կրեդիտային համակարգով առկա ուսուցմամբ ուսումնական գործընթացի կազմակերպման կարգ», ԱրՊՀ գիտական խորհրդի 2014թ. հունիսի 19-ի N27-Լ որոշման հավելված, հոդված 6:

Ամբիոնն ունի տեղեկատվական որակական և քանակական ռեսուրսների բավարար ներուժ, նյութատեխնիկական բազա: Դասախոսական կազմի տվյալների բազան՝ նրանց գիտական աստիճանների, կոչումների և որակավորումների վերաբերյալ, տեղեկատվական ռեսուրսների որակի և քանակի, նյութատեխնիկական բազայի տվյալները ներկայացված են (*Հավելված 4*):

1. **Կրթության հետագա հնարավորությունները:** Սույն կրթական ծրագրի շրջանավարտներն իրենց կրթության հետագա հնարավորությունները կարող են իրացնել մագիստրոսական ծրագրում, իսկ հետագայում՝ ասպիրանտուրայում՝ ըստ ԱՀ ՈԱՇ-ի համապատասխան մակարդակների:

2. Մասնագիտության նկարագրի ձևակերպումը

Ռուսաց լեզու և գրականություն մասնագիտությամբ շրջանավարտը մասնագիտական գիտելիքներով և հմտություններով մրցունակ, համամարդկային արժեքները ճանաչող, ազգայինը կարևորող արհեստավարժ ուսուցիչն է՝ թարգմանչի հմտություններով: Նրա գործունեությունն առաջնայնորեն առնչվում է հանրակրթական դպրոցներում *ռուսաց լեզվի և գրականության* դասավանդման, ռուսերենին ազատ տիրապման, ռուսերենի հանդեպ սիրո և հարգանքի դաստիարակման, ազգային ավանդույթները ռուսաց լեզվով ուսուցանելու խնդիրներին: Մասնագիտության շրջանավարտը իր գիտելիքները կարող է իրացնել նաև բոլոր այն պետական ու մասնավոր կառույցներում, որտեղ պահանջվում են ռուսերենով գրավոր փաստաթղթային փաթեթների ձևակերպման, բանավոր հաղորդակցման տեխնիկային լիարժեք տիրապետելու կարողություններ, մամուլի և հասարակայնության հետ կապերի գծով աշխատանքներում հմտություններ:

Մասնագիտական գործունեության օբյեկտներ են նախ՝ սովորողների ուսուցմանը, դաստիարակությանը և անձի ձևավորմանն ուղղված մանկավարժական գործընթացները, ապա՝ բանավոր ու գրավոր հաղորդակցման միջոցներով իրականացվող գործողությունները:

Մասնագիտական գործունեության տեսակներն են՝ կրթադաստիարակչական, ուսումնամեթոդական, սոցիալ-մանկավարժական, մշակութային-լուսավորչական, կազմակերպչական:

Ծրագրի ավարտին շրջանավարտին տրվում է *մանկավարժության բակալավրի որակավորում*՝ «*Ռուսաց լեզու և գրականություն*» մասնագիտությամբ:

«Ռուսաց լեզու և գրականություն» մասնագիտությամբ մանկավարժության բակալավրի պատրաստումն ապահովող հիմնական կրթական ծրագրի մշակման համար անհրաժեշտ նորմատիվ փաստաթղթերն են՝

- ✓ «Կրթության մասին» ԼՂՀ օրենքը,

- ✓ «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ԼՂՀ օրենքը,
- ✓ «ԼՂՀ բարձրագույն կրթության համակարգում կրեդիտային համակարգի ներդրման մասին» ԼՂՀ Կառավարության 2008թ. մայիսի 6-ի N 338 որոշումը,
- ✓ «ԼՂՀ-ում կրթական ծրագրի իրականացման լիցենզավորման կարգերը, լիցենզիայի ձևերը հաստատելու և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Կառավարության 2001թ. մարտի 6-ի N 52 որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» ԼՂՀ Կառավարության 2011թ. հունիսի 21-ի N 410-Ն որոշումը,
- ✓ «ԼՂՀ կրթության որակավորումների շնորհման կարգը հաստատելու մասին» ԼՂՀ Կառավարության 2013թ. ապրիլի 25-ի N944-Ն որոշումը,
- ✓ Նախկինում շնորհված որակավորումների համապատասխանեցման կարգը հաստատելու մասին» ԼՂՀ Կառավարության 2013թ. սեպտեմբերի 25-ի N 656-Ն որոշումը,
- ✓ ԼՂՀ կրթության, գիտության և սպորտի նախարարի 2015 թվականի դեկտեմբերի 18-ի N277/Մ հրամանը,
- ✓ «ԱՀ մասնագիտական կրթության հավատարմագրման չափանիշները հաստատելու մասին» ԱՀ Կառավարության 2017թ. դեկտեմբերի 5-ի N235-Ն որոշումը,
- ✓ ԱրՊՀ կանոնադրությունը,
- ✓ «Կրեդիտային համակարգով առկա ուսուցմամբ ուսումնական գործընթացի կազմակերպման կարգ»/ԱրՊՀ գիտական խորհրդի 2014թ. հունիսի 19-ի N27-Լ որոշումը,
- ✓ «Արցախի պետական համալսարան ՊՈԱԿ-ի կրթական ծրագրերի ընթացիկ մշտադիտարկման և վերանայման ընթացակարգը հաստատելու մասին» 2014թ. հոկտեմբերի 7-ի N45-Լ որոշումը,
- ✓ ԱրՊՀ զարգացման ռազմավարական ծրագիրը (2019-2023թթ.)
- ✓ «ԱրՊՀ բակալավրի կրթական կառուցվածքի և բովանդակության ծրագրի կարգը հաստատելու մասին» ԱրՊՀ գիտական խորհրդի 2019 թվականի հունիսի 28-ի N6-Լ որոշումը.
- ✓ «Մասնագիտության կրթական ծրագրի» ձևաչափը լրացնելու մեթոդական ցուցումները հաստատելու մասին ԱրՊՀ գիտական խորհրդի 2019 թվականի հունիսի 28-ի N5-Լ որոշումը.
- ✓ «Ռուսաց լեզու և գրականություն» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանը (2019-2023թթ.).

- ✓ «Ռուսաց լեզու և գրականություն» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանով նախատեսված դասընթացների առարկայական նկարագրերը:

3.Գոյություն ունեցող ծրագրի վերանայման հիմնավորում

«Ռուսաց լեզու և գրականություն» մասնագիտական կրթական ծրագրի նպատակը արհեստավարժ ուսուցչի պատրաստումն է, որն իր գիտելիքներով ու գործունեությամբ հայալեզու կրթության տարածքում կնպաստի ռուսաց լեզվի ու գրականության ուսուցմանը, ռուսական մշակույթի ուսումնասիրությանը և միջմշակութային հաղորդակցման հմտությունների զարգացմանը:

«Ռուսաց լեզու և գրականություն» կրթական ծրագիրը բանասիրական ֆակուլտետի ռազմավարության իրացման կարևոր ծրագրերից մեկն է և լիովին համապատասխանում է ԱրՊՀ առաքելությանը: Լինելով ԱրՊՀ առաջնային մասնագիտություններից՝ այն մասնագիտական բարձր պատրաստականությամբ մասնագետների պատրաստմամբ նպաստել է մասնագիտության դրական վարկանիշի ձևավորմանը և ապահովել այդ վարկանիշի պահպանման շարունակականությունը մինչ այսօր:

Գոյություն ունեցող ծրագրի վերանայումը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ ԱրՊՀ-ն, 2019թ. ընդունելով 2019-2023 թթ. ռազմավարական ծրագիրը, առաջնահերթորեն կարևորում էր կրթական ծրագրերի վերակառուցման և դրանց՝ ԱՀ ՈԱՇ-ին համապատասխանեցման խնդիրը (տե՛ս ՌԾ, էջ 13, Խնդիր1.1):

Մինչ այդ ուսումնական պլանի փոփոխությունն իրականացվում էր համաձայն ամբիոնի ամենամյա քննարկումների արդյունքում ձևավորված առաջարկությունների, որ ներկայացվում և հաստատվում էին բուհի գիտական խորհրդում: Բացի այդ՝ ուսումնական պլանի իրականացումը ավանդական սկզբունքով էր. առարկաների էլքային արդյունքները քարտեզագրված չէին կրթական ծրագրի վերջնարդյունքների համապատասխանությամբ: ԱրՊՀ-ն չուներ կրթական ծրագրի կառուցվածքն ու բովանդակությունը սահմանող նորմատիվային փաստաթուղթ:

ԱրՊՀ ռազմավարական ծրագրի Նպատակ 1, խնդիր 1.1-ից բխում և ենթադրվում էր ունենալ վերակառուցված կրթական ծրագիր՝ ԱՀ ՈԱՇ-ին համադրելի վերջնարդյունքներով, տեսանելի իրականացման համապատասխան քայլերով:

Հիմք ընդունելով «ԼՂՀ կրթության որակավորումների շնորհման կարգը հաստատելու մասին» ԼՂՀ Կառավարության 2013թ. ապրիլի 25-ի N944-Ն որոշման դրույթները, ամբիոնի վարիչը, կրթական ծրագրի պատասխանատուն, ամբիոնի արհեստավարժ մասնագետները սահմանեցին **Ռուսաց լեզու և գրականություն** մասնագիտության վերջնարդյունքները՝ կազմելով ՄԿԾ-ի և ԱՀ ՈԱՇ-ի համադրելության աղյուսակ: Վերջնարդյունքները սահմանելով՝ համապատասխան քննարկումների առաջարկով դիմել են ոլորտի մասնագետներին՝ թե՛ ներամբիոնային լսումների կազմակերպմամբ, թե՛ արտաքին շահակիցների /ԱՀ հանրակրթական ոլորտի պատասխանատուների, ուսանողների/ մասնակցությամբ քննարկումներով/ արձանագրություն N 2, 19.05.2019(2018-2019 ուստարի), արձանագրություն N 1, 22.08.2019(2019-2020 ուստարի)/:

Ըստ վերջնարդյունքների՝ ուսումնական պլանում կատարվել են նախատեսված հետևյալ փոփոխությունները.

- Գործնական բաղադրիչի մեծացում

Ըստ 2018-2022 ուսպլանի՝ նախատեսված լսարանային 2934 ժամից գործնական պարապմունքները կազմել են 1308 ժամ կամ 44.59%՝ 1626 ժամ դասախոսության հարաբերակցությամբ կամ 55.41%:

2019-2023 ուսումնական պլանով նախատեսվում է լսարանային 3004 ժամից 1460 ժամ գործնական պարապմունք կամ 48.60%՝ 1544 ժամ դասախոսության հարաբերակցությամբ կամ 51.39%. /տե՛ս հիմնավորում 1/.

- Փորձուսուցման /բոլոր տեսակների/ կազմակերպում ուսումնառության 7-րդ և 8-րդ կիսամյակներում, բանահյուսական փորձուսուցման հավելում /տե՛ս հիմնավորում 2/.
- Պարտադիր կամընտրական դասընթացների ցանկի ընդլայնում /հիմնավորում 3/.
- Մասնագիտական կամընտրական դասընթացների ցանկի կրճատում /հիմնավորում 4/.
- Եզրափակիչ գնահատման դասընթացների կրճատում՝ առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթացների տեսակարար կշռի մեծացում/տե՛ս հիմնավորում 5/.
- Որոշ դասընթացների հավելում՝ այլ դասընթացների կրճատմամբ /հիմնավորում 6/:

Հիմնավորում 1. Իբրև հիմք ընդունվել է ԱրՊՀ ՌԾ-ը: Գործնական պարապմունքների ավելացումը կապահովի վերջնարդյունքներով սահմանված մասնագիտական գործնական կարողությունների իրացումը: Փոփոխության անհրաժեշտությունը հաստատվել է նաև մասնագիտական ներամբիոնային քննարկումների և հանրակրթության ոլորտի մասնագետների, ուսանողական համակազմի հետ խորհրդակցություններում:

Հիմնավորում 2. Ուսումնական ծրագրով նախատեսված է փորձուսուցում 3 փուլով՝ ուսումնական-ճանաչողական, արտադրական/մանկավարժական/-կիրառական, արտադրական /մանկավարժական/-ամփոփիչ: Փորձուսուցման բոլոր փուլերը 7-րդ, և 8-րդ կիսամյակներում անցկացնելը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ ռուսաց լեզվի դասավանդման մեթոդիկան ուսուցանվում է 4-րդ կիսամյակում, իսկ ռուս գրականության դասավանդման մեթոդիկան՝ 5-րդ կիսամյակում: Ռուսաց լեզվի և ռուս գրականության դասավանդման մեթոդիկաների դասավանդման և ուսումնառության մեթոդների փոփոխությամբ, գնահատման ձևի վերանայմամբ/եզրափակիչ գնահատումից առանց եզրափակիչ գնահատման փոխակերպելու/ դասընթացների արդյունավետությունը բարձրացնելու ուղղությամբ աշխատանքներ իրականացնելով՝ նշյալ դասընթացների ուսուցանումն իրականացվում է արհեստավարժ մասնագետի դասախոսավարությամբ, որը, նշանակվելով նաև փորձուսուցման ղեկավար, հնարավորություն է ունենում վերագնահատելու իր կողմից տրված տեսական գիտելիքների հիմնավորվածությունը պրակտիկ փորձի զուգադրությամբ: Մինչ ուսումնաճանաչողական փորձուսուցումը՝ դասավանդման մեթոդիկայի ուսուցանումը արդյունավետ է և ապահովում է տեսական գիտելիք և իմացությունն ու ձևավորում մասնագիտական գիտելիքը կիրառելու հմտություն:

Հիմնավորում 3. Պարտադիր կամընտրական դասընթացների ցանկն ընդլայնվել է. ցանկում ընդգրկվել են այնպիսի դասընթացներ, որոնք նպաստում են ազգային արժեքների կարևորման գիտակցության ձևավորմանը, իրենց իրավունքների և պարտականությունների գիտակցված ընկալման ու պաշտպանության իրացմանը:

Հիմնավորում 4. ԱրՊՀ Կրթական ծրագրի կառուցվածքի և բովանդակության կարգին համապատասխան՝ կամընտրական դասընթացները կրճատվել են, հարստացվել է բուն մասնագիտական կառուցամասի բովանդակությունը:

Հիմնավորում 5. ԱրՊՀ-ում ուսանողների գիտելիքների գնահատումն իրականացվում է գնահատման 4 ձևերով՝ ավանդական ստուգարքի, ավանդական քննության, առանց եզրափակիչ գնահատմամբ ստուգման, եզրափակիչ գնահատմամբ քննության միջոցով: Յուրաքանչյուր գնահատման ձևի բաղադրիչները, գնահատման մեթոդաբանությունը հստակորեն սահմանված են, գնահատման չափանիշների թափանցիկությունն ապահովված է:

Եզրափակիչ գնահատման դասընթացի ընթացիկ 2 ստուգումներն իրականացվում են համակարգչային-թեստային ստուգմամբ, ամփոփիչ ստուգումն իրականացնելով բանավոր՝ քննական տոմսերի միջոցով: Առանց եզրափակիչ ստուգումը նախատեսում է 2 ընթացիկ ստուգում՝ բանավոր կամ գրավոր/ըստ դասախոսի հայեցողությամբ, ուսանողների համաձայնությամբ/: Թե՛ եզրափակիչ, թե՛ առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթացների արդյունքներով ձևավորվում է ուսանողի ՄՈԳ-ը: Ստուգման այդ երկու ձևերը հավասարարժեք են ՄՈԳ-ի ձևավորման գործընթացում: Ելնելով եզրափակիչ գնահատման դասընթացի ստուգման

ձևից/համակարգչային/ և հաշվի առնելով եզրափակիչ գնահատման դասընթացի արդյունքների պարբերական քննարկումները, ամփոփումները, քննական գործընթացում ի հայտ եկող թերացումները/ թեստերի լավորակության խնդիր, հմտությունների, կարողությունների ստուգման սահմանափակումներ/ և որոշ առարկաների քննության այն առանձնահատկությունը, որ համակարգչային ընթացիկ ստուգմամբ միշտ չէ, որ հնարավոր է հետևել հմտությունների կամ կարողությունների ձեռք բերման ընթացքին, մի շարք դասընթացների գնահատման ձևեր վերանայվեցին՝ եզրափակիչ գնահատման դասընթացները դարձնելով առանց եզրափակիչ:

Հիմնավորում 6.

ա/Ուսումնական պլանից հանվել են *Ներածական կուրս ռուսաց լեզվից, Ներածական կուրս ռուս գրականությունից* այն հիմնավորմամբ, որ այլ դասընթացների շրջանակում բավարար ուսումնասիրվում են:

բ/ *Գրավոր խոսքի զարգացումը* հանվել և *Բնագրի լեզվաբանական վերլուծություն* դասընթացն է մտցվել, նախ՝ *Թարգմանության տեսական և գործնական հարցեր* դասընթացից ապահովվում է մայրենի և ռուսաց լեզուների գրավոր ու բանավոր հաղորդակցության առանձնահատկությունների ճանաչողությունը, մյուս կողմից՝ *Բնագրի լեզվաբանական վերլուծություն* ընդգրկելով ուսպլանում՝ *Գեղարվեստական երկի վերլուծություն* դասընթացի հետ հնարավորություն կտա բացահայտելու ուսանողի լեզվաբանական և գրականագիտական վերլուծական հմտությունները, դրանց կիրառման և կարողությունների դրսևորման ունակությունները և ձևավորելու համակարգային վերլուծական մտածողություն: Նաև կամընտրական *Գործնական գրություններ* դասընթացով է ապահովվում գրավոր խոսքի զարգացումն ու կիրառումը:

գ/*Համաշխարհային պոեզիան ռուս թարգմանությունում, Մերձակա երկրների ռուս գրականություն* դասընթացները կրճատվել են և ընկալման բարդության ու աշխարհայացքային հասունացման անհրաժեշտության պատճառով տեղափոխվել մագիստրոսական կրթական ծրագիր:

դ/Մասնագիտական առանձին ուղղվածությամբ կատարելագործվելու, գործնական լեզվաբանական, մանկավարժական, գրականգիտական գիտելիքներն ընդլայնելու նպատակով կամընտրական դասընթացների ցանկը վերանայվել է. հանվել են՝ *Բառակազմություն, Արտադասարանական ընթերցանության առանձնահատկությունները, Հայի կերպարը ռուս գրականության մեջ, Արծաթե դարը ռուս գրականության մեջ, Խոսքային հաղորդակցության մշակույթի մեթոդիկա, Դասավանդման մեթոդիկայի պրակտիկում* դասընթացները՝ այլ դասընթացների շրջանակներում բավարար ուսումնասիրվելու հիմնավորմամբ, *Համեմատական*

տիպաբանություն, Լեզվական հայեցակետերի ուսուցման մեթոդիկա դասընթացները՝ ընկալման բարդության պատճառով տեղափոխվել է մագիստրոսական կրթական ծրագիր:

ե/ Կամընտրական դասընթացների ցանկում ընդգրկվել են՝

- *Գործնական գրություններ* կամ *Դարձվածաբանություն* խումբը, նպատակը՝ մի կողմից՝ ապահովում է գործնական հմտությունների կիրառական դրսևորումը, մյուս կողմից՝ դարձվածային իրողությունների համակողմանի ուսումնասիրության ու վերլուծությունների, դրանք խոսքում գործառելու հնարավորությունների բացահայտումը և կիրառումը:
- *Ձևաբանության արդիական հարցեր* կամ *Գործնական քերականություն* խումբը ձևավորվել է՝ առաջինը՝ պարտադիր դասընթացի կառուցամասից հանելով՝ *Ձևաբանություն* բաժնի բավարար ուսումնասիրության պատճառով, և կամընտրական կառուցամասում ընդգրկվելով այն հիմնավորմամբ, որ, լեզվի զարգացմանը համընթաց, ձևաբանական տեղաշարժերի իմացությունը, արդիական հարցերի քննությունն անհրաժեշտ են: Իսկ *Գործնական քերականությունը* հնարավորություն է տալիս քերականական գիտելիքը, իմացությունը գործնականում կիրառելու և համաժամանակյա կտրվածքով քերականական իրողությունները գնահատելու:

զ/ Մասնագիտական առանձին ուղղվածությամբ կատարելագործվելու, գիտական նորույթներ բացահայտելու, գրականության պատմական դերի, ազգային-քաղաքական նշանակության վերարժևորման կամընտրական դասընթացներ են առաջարկվել *Պոստմոդեռնիզմի գրականություն, 20-րդ դարի ռուսական արձակյի ժանրային առանձնահատկությունները, Հայկական թեման 20-րդ դարի ռուս գրականության մեջ:*

Լրամշակված ուսպլանը ներկայացվել էր գիտխորհրդի հաստատմանը:

4. Աշխատաշուկայի վերլուծություն:

Մասնագիտական կոմպետենցիաների նկարագրում

«Ռուսաց լեզու և գրականություն» կրթական ծրագիրը մշակելիս կարևորվել են շահակիցների կարծիքները, իրականացվել են քննարկումներ (տե՛ս Հավելված Բ. ՖԽ արձանագրություններ /: Ուսումնասիրվել են նաև վերջին 5 տարիների ընդունելության արդյունքները, որոշարկվել ԱրՊՀ դիմորդների թվում *Ռուսաց լեզու և գրականություն* մասնագիտությունն ընտրած դիմորդների բաժնեմասը:

Ըստ՝ որի

	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
ԱրՊՀ ընդունվածների թիվը	548	643	636	476	340	591
Առկա	375	463	483	371	270	450
Հեռակա	173	180	153	105	70	141
Ռուսաց լեզու և գրականություն մասնագիտությունն ընտրողների թիվը	43	24	22	23	9	24
Առկա	27	18	16	17	7	17
Հեռակա	16	6	6	6	2	7
Ռուսաց լեզու և գրականություն մասնագիտությունն ընտրողների բաժնեմասը	7,85	3,73	3,46	4,83	2,65	4,06
Առկա	7,2	3,89	3,31	4,58	2,59	3,78
Հեռակա	9,25	3,33	3,92	5,71	2,86	4,96

Աղյուսակի արդյունքները փաստում են, որ *Ռուսաց լեզու և գրականություն* մասնագիտության (առկա և հեռակա) ընտրությունը 2015 թվականից նկատելի նվազական տեմպ է ստացել՝ որոշակի տատանումներով (տոկոսային հարաբերակցությամբ): Սա պայմանավորված է դիմորդների թույլ հետաքրքրվածությամբ, որում վճռորոշ նշանակություն ունի մասնագիտության արդիականության խնդիրը հայկական տարածաշրջանում: Վերջին տասնամյակում ռուսաց լեզվի՝ որպես օտար լեզվի նկատմամբ հետաքրքրվածությունը կտրուկ նվազել է՝ հոգուտ օտար այլ լեզուների՝ անգլերենի, ֆրանսերենի: Սա պատմահասարակական իրողություններով, տարածաշրջանում իրականացվող քաղաքականությամբ էր պայմանավորված և աշխարհի հետ հարաբերվելու ուղու փոփոխությամբ:

Նոր կրթական ծրագիրը(վերջնարդյունքները և ուսպլանի քարտեզը) կազմելիս հաշվի են առնվել այդ մարտահրավերները՝ ծրագիրը դարձնելով առավել ճկուն, երկլեզվյան հաղորդակցության հնարավորությունների ընդլայնումը առաջնահերթելով:

Ծրագիրը խորհրդատվական քննության է հղվել ԱՀ ԿԳՄՍ նախարարության կրթության տեսչություն (տե՛ս Հավելված Գ):

5. Արցակցային դիրքը

Հատկանշելի է, որ 1969 թվականից, երբ հիմնադրվեց Արցախի առաջին բարձրագույն կրթական հաստատությունը (Բաքվի մանկավարժական ինստիտուտի Ստեփանակերտի մասնաճյուղը), ռուսաց լեզվի և գրականության ամբիոնը գործում էր տարբեր անվանումներով ու կառուցվածքով: Սկզբնապես այն ներկայացվել է որպես ամբիոնի դեր կատարող ռուսաց լեզվի և գրականության մասնագիտական առարկայական հանձնաժողով: 1974 թվականին բուհում ձևավորված առաջին ամբիոններից էր *ռուսաց և օտար լեզուների* ամբիոնը: 1994թ. ամբիոնի վերակազմավորման հետևանքով ձևավորվեցին *ռուսաց լեզվի և գրականության* ու *օտար լեզուների* ամբիոնները: Հիմնադրման օրվանից իր գործունեության ընթացքում ամբիոնը բակալավրիատի ծրագրով ընդունել է 561 դիմորդ-ուսանող, որն ԱրՊՀ ընդհանուր դիմորդ-ուսանողների թվում/ 10050/ կազմում է 5.58%, և թողարկել է 945 շրջանավարտ, որը ԱրՊՀ շրջանավարտների ընդհանուր թվում (20580) կազմում է 4.59%:

Վերջին 5 տարիների կտրվածքով դիմորդների ընդունելության կտրուկ տատանում և նվազման միտում էր արձանագրվել, այնուամենայնիվ ամբիոնն իր կրթական նոր ծրագրով այդ մարտահրավերը հաղթահարելու խնդիր է առաջադրել:

Վերջին 5 տարիների ընթացքում *Ռուսաց լեզու և գրականություն* մասնագիտությամբ սովորողների առաջադիմության ցուցանիշները դիտարկելով՝ նկատելի է կայունություն և առաջադիմության միտում. 2015-2016՝ 91.5%, 2016-2017՝ 95.3%, 2017-2018 - 86.1%, 2018-2019- 93.6%, 2019-2020- 93.6%: ԱՀ հանրակրթական հաստատություններում, պետական կառավարման մարմիններում, հեռուստառադիոյում, հասարակական կազմակերպություններում մեծ է նաև *Ռուսաց լեզու և գրականություն* մասնագիտության շրջանավարտների ներգրավվածությունը:

Ամբիոնների պրոֆեսորադասախոսական համակազմի մասնագիտական որակավորումը թե՛ բազային կրթությամբ, թե՛ մասնագիտացվածությամբ համապատասխանում է շնորհվող որակավորմանը (տե՛ս Հավելված 4):

6. Ծրագրի նպատակները և խնդիրները

Կրթական ծրագրի նպատակն է.

Նպատակ 1. *Ուսանողներին տրամադրել ռուսաց լեզվի, լեզվաբանության, ռուս գրականության ու գրականագիտության ոլորտի հիմնարար գիտելիք՝ մանկավարժության հենքով և ապագա մասնագիտական գործունեությանը համապատասխան:*

Նպատակ 2. Խթանել ուսանողների ստեղծագործական, քննադատական մտածողությունը, զարգացնել վերլուծական կարողությունները:

Նպատակ 3. Խրախուսել նախաձեռնողականությունը, մասնագիտական կարգապահությունը, ինքնուրույն աշխատանքը, պատասխանատվության հանձնառումը:

Նպատակ 4. Օժտել ըստ իրադրության լեզվական համապատասխան վարք դրսևորելու, խնդիրներ առաջադրելու և ինքնուրույն լուծումներ գտնելու, դրանց իրացումն ապահովելու կարողություններով:

Կրթական ծրագրով սահմանված են կրթական արդյունքները, որոնց ձեռքբերումը կապահովի ծրագրի նպատակայնության իրացումը.

Ա.Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն (նշվում է՝ Մ)

Մ1. Լեզվաբանական կամ գրականագիտական հիմնարար հասկացությունների, տեսությունների, մեթոդների իմացություն

Մ2. Գրական երկերի ժանրային նկարագրի ճանաչողություն, առանձնահատկությունների վերհանման, վերլուծման, դասակարգման և գնահատման սկզբունքների իմացություն

Մ3. Բնագրի լեզվական, լեզվաոճական և գրականագիտական առանձնահատկություններն ընկալելու, խոսքի կառուցման տեխնիկային տիրապետելու, դրանց վերլուծության եղանակների ընտրության և կիրառման իմացություն

Մ4. Լեզվաբանական կամ գրականագիտական ուսումնասիրության, վերլուծության արդյունքները հիմնավորելու և գնահատելու իմացություն

Մ5. Լեզվաբանական կամ գրականագիտական համատեքստում նորույթն ընկալելու և մեկնաբանելու իմացություն

Մ6. Լեզվական կամ գրականագիտական նյութի մատուցման արդի եղանակների և միջոցների ընտրության հմտություն

Մ7. Գրական երկի կառուցվածքային վերլուծության, ստեղծագործական մտածողության բացահայտման, ու քննադատական մտածողության ձևավորման գիտելիք

Մ8. Մասնագիտական մտածողության հենքով մասնագիտական ինքնուրույն գործունեության կազմակերպման և իրականացման գիտելիք

Բ.Գործնական մասնագիտական կարողություններ

Մ9. Արդի ռուսերենի իրողությունների (հնչյունաբանական, բառագիտական, քերականական) զուգադրական քննության իրականացման կարողություն

Մ10. Գիտական եզրահանգումներով ռուս և համաշխարհային գրական կապերի զուգորդված վերլուծություն կատարելու կարողություն

Մ11. Նոր մոտեցումների և սկզբունքների կիրառմամբ գրականագիտական կամ լեզվաբանական բնագրի վերլուծության և գնահատման կարողություն :

Մ12. Արդի շրջանի գրականագիտական ու լեզվաբանական իրողությունների նորմավորման առանձնահատկությունների վերհանում, տեղաշարժերի, միտումների գնահատման կարողություն

Մ13. Խմբագրական, թարգմանչական, բնագրային վերլուծության կարողություն

Մ14. Ընտրված գիտական նյութի համաժամանակյա և տարաժամանակյա, ապաժամանակյա քննության և գնահատման կարողություն

Մ15. Գիտահետազոտական աշխատանք կատարելու կարողություն

Մ16. Թե՛ մասնագիտության, թե՛ մասնագիտությանը հարակից միջգիտակարգերի շրջանակներում զուգադրական աստիճանակարգային վերլուծության իրականացման կարողություն

Գ.Ընդհանրական փոխանցելի կարողություններ (նշվում է՝ Ը)

Ը1. Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ մասնագիտական նյութերի հավաքագրման, ուսումնասիրման և դրանք հրապարակային ներկայացնելու կարողություն

Ը2. Սովորողների միջանձնային հարբերությունների, տարիքային առանձնահատկությունների, սոցիալական բնութագրիչների հաշվառմամբ՝ խնդիրների լուծման եղանակների, միջոցների ընտրության և կիրառման կարողություն

Ը3. Մասնագիտական ու անձնային աճը պլանավորելու կարողություններ

Ը4. Խմբային աշխատանք ղեկավարելու պատասխանատվություն, անհատական աշխատանքի գնահատման և եզրահանգում կատարելու կարողություն

Ը5. Խնդիրներ առաջադրելու, լուծելու և լուծման ուղիների եղանակներ ու միջոցներ ընտրելու կարողություններ

Ը6. Ազգային և համամարդկային արժեքների կարևորմամբ, իրենց իրավունքների և պարտականությունների գիտակցված ընկալմամբ անձնական պատասխանատվություն և համապատասխան վարք դրսևորելու կարողություն:

Կրթական ծրագրի խնդիրներն են՝

Կրթական ծրագրով սահմանված արդյունքների իրացումը միտված է լուծելու մասնագիտական հետևյալ խնդիրները.

Խնդիր 1. Ռուսաց լեզու և գրականություն առարկաների իմացության, գիտելիքի կիրառության բարձր պատրաստականություն, ռուսերենի՝ որպես օտար լեզվի և միջմշակութային հաղորդակցության միջոցի տեղի և դերի արժևորման գիտակցում և այդ ընկալմամբ մասնագիտական գործունեության իրականացում:

Խնդիր 2. Սովորեցնել սովորել ինքնուրույն, գիտելիքը դարձնել գործունեության բանալի, ուղղորդելով խթանել սովորողի ինքնուրույնությունը:

Խնդիր 3. Ձևավորել խնդիրներ առաջադրելու և լուծման ուղիների եղանակներ ու միջոցներ ընտրելու կարողություններ

Խնդիր 4. Ղեկավարել ստեղծագործական աշխատանքներ, խթանել մրցույթներին սովորողի մասնակցությունը, աջակցել լավագույն աշխատանքների հրապարակային ներկայացմանը

Խնդիր 5. Ըստ իրադրության՝ դրսևորել կազմակերպչական-կառավարչական հմտություններ՝ միջանձնային հարաբերություններում դրսևորելով հանդուրժողականություն և օրինակելի լեզվական վարք, անկանխատեսելի իրավիճակներում՝ որոշումներ կայացնելու և ղեկավարելու վճռականություն:

(ՄԿԾ-ի կրթական խնդիրների հարաբերությունը ծրագրի նպատակներին տե՛ս Հավելված 2 /2.1):

7.Փորձուսուցման կազմակերպումը

Ուսումնառության ընթացքում՝ 7-րդ և 8-րդ կիսամյակներում կազմակերպվում է փորձուսուցում. 7-րդ կիսամյակում՝ երկշաբաթյա (ուսումնական-ճանաչողական), 8-րդ կիսամյակում՝ 8 շաբաթյա(1-ին փուլը՝ արտադրական. կիրառական - վերլուծական, 2-րդ փուլը՝ ամփոփիչ-գնահատող):

Փորձուսուցման հիմնական՝ մանկավարժական փուլերը 7-րդ և 8-րդ կիսամյակներում անցկացնելը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ ռուսաց լեզվի դասավանդման մեթոդիկական ուսուցանվում է 4-րդ կիսամյակում, իսկ ռուս գրականության դասավանդման մեթոդիկական՝ 5-րդ կիսամյակում:

Մանկավարժական՝ մասնագիտական փորձուսուցման առաջին հիմնական շրջափուլը սկսվում է 6-րդ կիսամյակից՝ «Ուսումնաճանաչողական կամ հոգեբանամանկավարժական պրակտիկա» խորագրով:

Փորձուսուցման նպատակը հիմնականում ուսումնաճանաչողական է և կրում է հոգեբանամանկավարժական բնույթ:

Այս փորձուսուցման ընթացքում ուսանողը պետք է՝

- կազմի փորձուսուցման հանձնարարությունների անհատական օրացուցային պլան,
- մտապահի և գրանցի փորձուսուցման ընթացքում իր կողմից դիտարկված փաստերը,
- ծանոթանա ուսումնական հաստատությանը, դրա կառուցվածքին, գործունեության պայմաններին, և համապատասխանությանը ներառական կրթության պահանջներին, գործառույթներին, աշխատանքի ռեժիմին, ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների և միջոցառումների համալիր և հեռանկարային ծրագրերին, տարբեր ստորաբաժանումների գործառույթներին ու աշխատանքային ծրագրերին, պլաններին, ուսուցման գործընթացի կազմակերպման սկզբունքներին, ուսումնամեթոդական աշխատանքների իրականացման ընթացակարգերին, դպրոցի փաստաթղթավարման և մատենավարության հիմունքներին,
- իրականացնի մանկավարժական գործընթացների տարբեր տեսակների, մանկավարժների և աշակերտների գործունեության, աշակերտների անատոմիական և ֆիզիոլոգիական փոփոխությունների, հոգեկան և մտավոր զարգացման գործընթացների, վարքի, դասարանի և դպրոցի հոգեբանական մթնոլորտների, ուսուցման գործընթացի պայմանների դիտումներ,
- իրականացնի առանձին աշակերտների անձի, դասարանների հոգեբանական մթնոլորտի շուրջ հոգեբանամանկավարժական տվյալների նախնական հավաքագրում,
- ծրագրի և իրականացնի աշակերտների հետ նպատակաուղղված մանկավարժական հաղորդակցում,
- ճանաչի, վեր հանի և մեկնաբանի հոգեբանամանկավարժական տեղեկությունները,
- ուսումնասիրությունների արդյունքներով կազմի առանձին աշակերտների անձի, դասարանների հոգեբանական մթնոլորտի հոգեբանամանկավարժական բնութագրեր,
- իրականացնի դասավանդման և դաստիարակչական գործընթացների կազմակերպման օրինաչափությունների և առանձնահատկությունների, աշակերտների ճանաչողական հետաքրքրությունների զարգացման և դրդապատճառների շուրջ հոգեբանամանկավարժական տվյալների հավաքագրում,
- համագործակցի դասդեկի, ֆիզդեկի և ռազմագիտության գծով պատասխանատուի առարկայական ուսուցչների հետ արտադպրոցական, արտադասարանական միջոցառումների և էքսկուրսիաների կազմակերպման ու անցկացման ժամանակ,
- վարի փորձուսուցման ուսանողական թղթապանակ, կատարի ընդհանրացումներ պրակտիկայի այս փուլի համար և ձևակերպի արդյունքները,

- ներկայացնի հաշվետվություն՝ կցելով մեկ աշակերտի, դասարանի հոգեբանական մթնոլորտի հոգեբանամանկավարժական բնութագրեր՝ որակապես արժևորված հոգեբան-մանկավարժի, իր կողմից իրականացված արտադասարանական կամ արտադպրոցական աշխատանքի պլան՝ որակապես արժևորված պրակտիկայի խմբի ղեկավար-մեթոդիստի կողմից:

Երկրորդ և երրորդ փուլերը միմյանց հաջորդող են.

Մանկավարժական (աջակցող) փորձի (կիրառական-վերլուծական) պրակտիկա, որը նախատեսված է դպրոցի ուսումնադաստիարակչական, արտադասարանական աշխատանքներին, տարբեր կրթական ծառայությունների իրականացմանը, ինչպես նաև դպրոցավարության գործընթացներին և ուսուցչի աշխատանքների պլանավորմանը, ուսուցման գործընթացի նախագծմանը և նախապատրաստման աշխատանքներին ծանոթացնելու և մասնակցություն ցուցաբերելու համար: Այս պրակտիկայի ընթացքում ուսանողը պետք է՝

- իրականացնի աշակերտական կոլեկտիվների կառավարման գործառույթ դասղեկի գործունեության շրջանակում, մասնակցի դասղեկի կողմից ծնողների հետ տարվող աշխատանքներին, ծնողական ժողովներին,
- իրականացնի ուսումնադաստիարակչական համալիր աշխատանքային պլանի, տնօրենի, տնօրենի ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների գծով տեղակալի, դասղեկի աշխատանքային պլանների վերլուծություն,
- կատարի դասալսումներ պրակտիկայի խմբի հետ, մասնակցի դասերի վերլուծություններին, քննարկումներին, դրանց վերաբերյալ ներկայացնի վերլուծությունների համառոտ նկարագրեր,
- ծանոթանա առարկայական մեթոդական միավորման աշխատանքներին, աշխատանքների պլանավորմանը, փաստաթղթավարությանը,
- մասնակցի դպրոցի ուսուցչի կամ մեթոդիստի կողմից անցկացվող ուսուցողական-ցուցադրական դասերին, մասնակցի վերլուծություններին,
- անցկացնի փորձնական դասեր,
- իրականացնի դասարանի ղեկավարի գործառույթներ,
- անցկացնի արտադասարանական կամ արտադպրոցական պարապմունք կամ միջոցառում, էքսկուրսիա,
- շարունակի թղթապանակի վարումը, համալրի փորձուսուցման ուսանողական թղթապանակը այլ փաստաթղթերով, ձևակերպի արդյունքները և կատարի ընդհանրացումներ փորձուսուցման այս փուլի արդյունքների հիման վրա և գրի ամփոփում,

- ներկայացնի հաշվետվություն՝ կցելով դասերի պլանավորումները, դրանց վերլուծությունները՝ որակապես արժևորված մանկավարժի և մեթոդիստի կողմից, իր կողմից իրականացված արտադասարանական կամ արտադպրոցական աշխատանքի պլան՝ որակապես արժևորված պրակտիկայի խմբի ղեկավար-մեթոդիստի կողմից:

Ամփոփիչ-գնահատող պրակտիկա. այս փորձուսուցման ընթացքում նախատեսվում է ուսանողների ներգրավում ակտիվ դասավանդման գործընթացի մեջ, այսինքն՝ աշխատանք ուսուցչի պաշտոնում:

Այս փորձուսուցման ընթացքում ուսանողը պետք է՝

- իրականացնի դպրոցի տնօրենի, տնօրենի՝ ուսումնական աշխատանքների գծով տեղակալի գործառույթների, դպրոցի փաստաթղթավարության ուսումնասիրություն և գնահատում,
- իրականացնի ակտիվ մանկավարժական գործունեություն ուսուցչի պաշտոնում, միաժամանակ իրականացնի դասղեկի գործառույթներ,
- դասավանդի առնվազն երկու դասարանում,
- մասնակցի մյուս ուսանողների կողմից անցկացվող դասերին և դրանց քննարկումներին,
- շարունակի թղթապանակի վարումը, այն համալրի իր վերլուծություններով ու ընդհանրացումներով, կատարի ընդհանրացումներ պրակտիկայի այս փուլի և պրակտիկայի ամբողջ գործընթացի վերաբերյալ և ձևակերպի արդյունքները,
- ներկայացնի հաշվետվություն՝ կցելով դասերի պլանավորումները, դրանց վերլուծություններն ու գնահատումները,
- պաշտպանի ներկայացված հաշվետվությունը(փորձուսուցման առարկայական նկարագրի նմուշօրինակն ու աշխատանքային պլան-ժամանակացույցը կցվում են/ **Հավելված 7**):

8.Ծրագրի կրթական վերջնարդյունքները

Մասնագիտության կրթական ծրագրի վերջնարդյունքները

	Ընդհանրական		Մասնագիտական
Ը 1	Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ մասնագիտական նյութերի հավաքագրման, ուսումնասիրման և դրանք հրապարակային	Մ 1	Լեզվաբանական կամ գրականագիտական հիմնարար հասկացությունների, տեսությունների, մեթոդների իմացություն

	ներկայացնելու կարողություն		
Ը 2	Սովորողների միջանձնային հարբերությունների, տարիքային առանձնահատկությունների, սոցիալական բնութագրիչների հաշվառմամբ՝ խնդիրների լուծման եղանակների, միջոցների ընտրության և կիրառման կարողություն	Մ 2	Գրական երկերի ժանրային նկարագրի ճանաչողություն, առանձնահատկությունների վերհանման, վերլուծման, դասակարգման և գնահատման սկզբունքների իմացություն
Ը 3	Մասնագիտական ու անձնային աճը պլանավորելու կարողություններ	Մ 3	Բնագրի լեզվական, լեզվաոճական և գրականագիտական առանձնահատկություններն ընկալելու, խոսքի կառուցման տեխնիկային տիրապետելու, դրանց վերլուծության եղանակների ընտրության և կիրառման իմացություն
Ը 4	Խմբային աշխատանք ղեկավարելու պատասխանատվություն, անհատական աշխատանքի գնահատման և եզրահանգում կատարելու կարողություն	Մ 4	Լեզվաբանական կամ գրականագիտական ուսումնասիրության, վերլուծության արդյունքները հիմնավորելու և գնահատելու իմացություն
Ը 5	Խնդիրներ առաջադրելու, լուծելու և լուծման ուղիների եղանակներ ու միջոցներ ընտրելու կարողություններ	Մ 5	Լեզվաբանական կամ գրականագիտական համատեքստում նորույթն ընկալելու և մեկնաբանելու իմացություն
Ը 6	Ազգային և համամարդկային արժեքների կարևորմամբ, իրենց իրավունքների և պարտականությունների գիտակցված ընկալմամբ անձնական պատասխանատվություն և համապատասխան վարք դրսևորելու կարողություն:	Մ 6	Լեզվական կամ գրականագիտական նյութի մատուցման արդի եղանակների և միջոցների ընտրության հմտություն

		Մ 7	Գրական երկի կառուցվածքային վերլուծության, ստեղծագործական մտածողության բացահայտման, ու քննադատական մտածողության ձևավորման գիտելիք
		Մ 8	Մասնագիտական մտածողության հենքով ինքնուրույն գործունեության կազմակերպման և իրականացման կարողություն
		Մ 9	Արդի ռուսերենի իրողությունների /հնչյունաբանական, բառագիտական, քերականական/զուգադրական քննության իրականացման կարողություն
		Մ 10	Գիտական եզրահանգումներով ռուս և համաշխարհային գրական կապերի զուգորդված վերլուծություն կատարելու կարողություն
		Մ 11	Նոր մոտեցումների և սկզբունքների կիրառմամբ գրականագիտական կամ լեզվաբանական բնագրի վերլուծության և գնահատման կարողություն:
		Մ 12	Արդի շրջանի գրականագիտական ու լեզվաբանական իրողությունների նորմավորման առանձնահատկությունների վերհանում, տեղաշարժերի, միտումների գնահատման կարողություն
		Մ 13	Խմբագրական, թարգմանչական, բնագրային վերլուծության կարողություն
		Մ 14	Ընտրված գիտական նյութի համաժամանակյա և տարաժամանակյա, ապաժամանակյա քննության և գնահատման կարողություն

		Մ 15	Գիտահետազոտական աշխատանք կատարելու կարողություն
		Մ 16	Թե՛ մասնագիտության, թե՛ մասնագիտությանը հարակից միջգիտակարգերի շրջանակներում գուգադրական աստիճանակարգային վերլուծության իրականացման կարողություն

Ուսումնական պլանի քարտեզ

	Մասնագիտական																Ընդհանրական փոխանցելի						
	Մ1-Մ8.Գիտելիք և իմացություն							Մ9-Մ16.Գործնական մասնագիտական կարողություններ									Ը. Ընդհանրական փոխանցելի կարողություններ						
Դասընթացի անվանում	Մ1	Մ2	Մ3	Մ4	Մ5	Մ6	Մ7	Մ8	Մ9	Մ10	Մ11	Մ12	Մ13	Մ14	Մ15	Մ16	Ը1	Ը2	Ը3	Ը4	Ը5	Ը6	
Հայոց պատմության հիմնահարցեր-1								√											√		√	√	
Հայոց պատմության հիմնահարցեր-2								√											√		√	√	
Անգլերեն լեզու 1								√			√								√				
Անգլերեն լեզու 2								√			√								√	√			
Ռուսերեն-1								√			√								√				
Ռուսերեն-2								√			√								√	√			
Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման հիմունքներ								√									√		√	√			
Արտակարգ իրավիճ. և քաղ. պաշտպան. հիմունքներ								√										√		√			
Էկոլոգիայի և բնապահպանության հիմունքներ								√										√					
Փիլիսոփայության հիմունքներ								√								√					√	√	
Ֆիզդաստիարակություն																							
Տնտեսագիտության հիմունքներ								√								√				√	√	√	
Իրավունքի հիմունքներ								√								√		√		√			
Քաղաքագիտության հիմունքներ								√										√		√		√	
Ռազմագիտության հիմունքներ																				√		√	
Տրամաբանության հիմունքներ																					√		

Բարոյագիտության հիմունքներ																		✓			✓
Կրոնագիտության հիմունքներ												✓						✓		✓	✓
Մշակութաբանության հիմունքներ												✓						✓		✓	✓
Ազգագրության հիմունքներ														✓							✓
Բնագիտության ժամանակակից հայեցակարգեր							✓													✓	
Մանկավարժություն 1							✓										✓		✓	✓	
Մանկավարժություն 2							✓										✓		✓	✓	
Հոգեբանություն							✓										✓		✓	✓	
Ներառական կրթություն							✓										✓		✓	✓	
1-ին բուժօգնություն և երեխաների առողջության պահպանման հիմունքներ																	✓		✓		
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի հնչյունաբան.	✓			✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓								
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի բառագիտ.	✓			✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓						✓		
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի ձևաբանություն 1	✓			✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓		✓						
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի ձևաբանություն 2	✓			✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓		
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի շարահյուսություն 1	✓			✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓		✓						
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի շարահյուսություն 2	✓			✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓		
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի ոճաբանություն	✓		✓	✓	✓			✓			✓	✓		✓	✓				✓		
Ռուսաց լեզվի դասավանդման մեթոդիկա	✓						✓										✓	✓	✓	✓	
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի պրակտիկում-1								✓		✓	✓	✓	✓		✓				✓		
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի պրակտիկում-2								✓		✓		✓	✓		✓				✓		
Ժամանակակից ռուսաց լեզվի պրակտիկում-3								✓		✓		✓	✓		✓				✓		

Լեզվաբանության ներածություն	✓			✓				✓				✓	✓	✓		✓						
Ռուսաց լեզուն որպես օտար լեզու			✓		✓	✓	✓										✓	✓	✓			
Գրականագիտության ներածություն	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓							✓			
Ռուս բանահյուսություն և հին ժուռ գրական.	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓					✓			
18-րդ դարի ժուռ գրականություն	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓					✓			
19-րդ դարի ժուռ գրականություն 1	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓					✓			
19-րդ դարի ժուռ գրականություն 2	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓					✓			
19-րդ դարի ժուռ գրականություն 3	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓	✓				✓			
20-րդ դարի ժուռ գրականություն 1	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓					✓			
20-րդ դարի ժուռ գրականություն 2	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓	✓				✓			
Արտասահմանյան գրակ. պատմություն 1	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓					✓			
Արտասահմանյան գրակ. պատմություն 2	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓					✓			
Հայ գրականության պատմություն 1	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓					✓			
Հայ գրականության պատմություն 2	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓					✓			
Հայ-ժուռ գրականության կապեր	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓			✓					✓			
Մանկական գրականություն	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓	✓							✓			
Ռուսաստանի պատմություն								✓						✓								
Լատիներեն													✓						✓	✓		
Ռուս արտերկրյա գրականություն				✓	✓		✓			✓	✓	✓							✓			
Ռուս գրական քննադատության պատմություն	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓	✓		✓					✓			
Ռուս գրականության դասավանդման մեթոդիկա				✓		✓		✓										✓	✓	✓	✓	
Թարգմանության տեսական և գործնական հարցեր					✓						✓		✓						✓			
Արտահայտիչ ընթերց. և ճարտասան.			✓		✓			✓											✓			
Գեղարվեստական երկի										✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓			

վերլուծություն																						
Բնագրի լեզվաբանական վերլուծություն								✓		✓	✓	✓	✓		✓					✓		
Երկրագիտություն/ուսումնասիրվող լեզվով/								✓							✓			✓	✓			
Կամրնտրական դասընթացներ																						
Գործնական գրություններ								✓					✓					✓				
Դարձվածաբանություն	✓			✓	✓			✓				✓	✓									
Ձևաբանության արդիական հարցեր	✓			✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓									
Գործնական քերականություն								✓		✓		✓	✓		✓							
Ուղղագրության և ուղղախոսության նորմեր				✓				✓				✓										
Ռուսերենի կետադրությունը				✓				✓				✓										
Ինտերակտիվ դասավանդման մեթոդիկա	✓			✓			✓				✓					✓				✓	✓	
Խոսքային գործուն. ուսուցման մեթոդիկա	✓			✓			✓				✓				✓					✓		
Գեղարվեստական ստեղծագործություն									✓	✓	✓		✓		✓					✓		
Հայկական թեման 20-րդ դարի ռուս գրական. մեջ	✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓										✓		
Պոստմոդեռնիզմի գրակ./ժանր. նկ. և առանձն./	✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓										✓		
20-րդ դարի ռուս. արձակի ժանրային առանձն.	✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓										✓		
Կրթական այլ մոդուլներ																						
Կուրսային աշխատանք-1								✓							✓			✓		✓		
Կուրսային աշխատանք-2								✓							✓			✓		✓		
Փորձուսուցում ուսումնական								✓									✓			✓		
Փորձուսուցում մանկավարժական (կիրառական)																	✓	✓	✓	✓	✓	
Փորձուսուցում մանկավարժական (ամփոփիչ)																	✓	✓	✓	✓	✓	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Կրթական ծրագրի վերջնարդյունքները (Դասընթացի մասնագրի համապատասխան)

Դասընթացի կոդ	Դասընթացի անվանումը	Վերջնարդյունքներ
B01	Հայոց պատմության հիմնահարցեր-1	Մ8, Ը3, Ը5, Ը6
B02	Հայոց պատմության հիմնահարցեր-2	Մ8, Ը3, Ը5, Ը6
B74	Անգլերեն լեզու 1	Մ8, Մ11, Ը3
B75	Անգլերեն լեզու 2	Մ8, Մ11, Ը3, Ը4
B90	Հայոց լեզու և խոսքի մշակույթ-1	Մ8, Մ11, Ը3
B91	Հայոց լեզու և խոսքի մշակույթ-1	Մ8, Մ11, Ը3, Ը4
B44	Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման հիմունքներ	Մ8, Ը1, Ը3, Ը4
B50	Արտակարգ իրավիճակներ և քաղաքացիական պաշտպանության հիմունքներ	Մ8, Ը2, Ը4
B38	Էկոլոգիայի և բնապահպանության հիմունքներ	Մ8, Ը2
B10	Փիլիսոփայության հիմունքներ	Մ8, Մ16, Ը5, Ը6
B11	Ֆիզդաստիարակություն	
B51	Տնտեսագիտության հիմունքներ	Մ8, Մ16, Ը4, Ը5, Ը6
B07	Իրավունքի հիմունքներ	Մ8, Մ16, Ը2, Ը4,
B11	Քաղաքագիտության հիմունքներ	Մ8, Ը2, Ը4, Ը6
B35	Ռազմագիտության հիմունքներ	Ը4, Ը6
B13	Տրամաբանության հիմունքներ	Ը5
B12	Կրոնագիտության հիմունքներ	Մ14, Ը3, Ը5, Ը6
B08	Բարոյագիտության հիմունքներ	Ը3, Ը6
B03	Մշակութաբանության հիմունքներ	Մ14, Ը3, Ը5, Ը6
B26	Ազգագրության հիմունքներ	Մ16, Ը6

B40	Բնագիտության ժամանակակից հայեցակարգեր	Մ8, Մ16, Ը5
B152	Հոգեբանություն	Մ8, Ը2, Ը4, Ը5
B149	Մանկավարժություն1	Մ8, Ը2, Ը4, Ը5
B150	Մանկավարժություն 2	Մ8, Ը2, Ը4, Ը5
B148	Ներառական կրթություն	Մ8, Ը2, Ը4, Ը5
B71	1-ին բուժօգնություն և երեխաների առողջության պահպանման հիմունքներ	Ը2, Ը4,
B04	Ժամանակակից ռուսաց լեզվի հնչյունաբանություն.	Մ1, Մ4, Մ5, Մ6, Մ9, Մ11, Մ12, Մ14
B03	Ժամանակակից ռուսաց լեզվի բառագիտություն.	Մ1, Մ4, Մ5, Մ6, Մ9, Մ11, Մ12, Մ14, Ը4
B05	Ժամանակակից ռուսաց լեզվի ձևաբանություն 1	Մ1, Մ4, Մ5, Մ6, Մ9, Մ11, Մ12, Մ14, Մ16
B06	Ժամանակակից ռուսաց լեզվի ձևաբանություն 2	Մ1, Մ4, Մ5, Մ6, Մ9, Մ11, Մ12, Մ14, Մ15, Մ16
B07	Ժամանակակից ռուսաց լեզվի շարահյուսություն 1	Մ1, Մ4, Մ5, Մ6, Մ9, Մ11, Մ12, Մ14, Մ16
B08	Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն 2	Մ1, Մ4, Մ5, Մ6, Մ9, Մ11, Մ12, Մ14, Մ15, Մ16
B09	Ժամանակակից ռուսաց լեզվի ոճաբանություն	Մ1, Մ3, Մ4, Մ5, Մ9, Մ12, Մ15, Մ16, Ը4
B27	Ռուսաց լեզվի դասավանդման մեթոդիկա	Մ1, Մ8, Ը2, Ը3, Ը4, Ը5
B10	Ժամանակակից ռուսաց լեզվի պրակտիկում-1	Մ9, Մ11, Մ12, Մ13, Մ14, Մ16, Ը4
B11	Ժամանակակից ռուսաց լեզվի պրակտիկում-2	Մ9, Մ11, Մ13, Մ14, Մ16, Ը4
B13	Ժամանակակից ռուսաց լեզվի պրակտիկում-3	Մ9, Մ11, Մ13, Մ14, Մ16, Ը4
B02	Լեզվաբանության ներածություն	Մ1, Մ4, Մ8, Մ12, Մ13, Մ14, Մ16
B16	Ռուսաց լեզուն որպես օտար լեզու	Մ3, Մ5, Մ6, Մ7, Ը2, Ը3, Ը4
B01	Գրականագիտության ներածություն	Մ1, Մ2, Մ3, Մ4, Մ5, Մ7, Մ9, Մ10, Մ11, Մ12, Ը4
B18	Ռուս բանահյուսություն և հին ռուս գրականություն.	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ12, Մ13, Մ14, Ը4
B19	18-րդ դարի ռուս գրականություն	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Ը4
B20	19-րդ դարի ռուս գրականություն 1	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Ը4
B21	19-րդ դարի ռուս գրականություն 2	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Ը4
B22	19-րդ դարի ռուս գրականություն 3	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Մ15, Ը4
B23	20-րդ դարի ռուս գրականություն 1	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Ը4

B24	20-րդ դարի ռուս գրականություն 2	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Մ15, Ը4
B31	Արտասահմանյան գրակ. պատմություն 1	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Ը4
B32	Արտասահմանյան գրակ. պատմություն 2	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Ը4
B34	Հայ գրականության պատմություն 1	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Ը4
B35	Հայ գրականության պատմություն 2	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Ը4
B57	Հայ-ռուս գրականության կապեր	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ14, Ը4
B30	Մանկական գրականություն	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ12, Ը4
B17	Ռուսաստանի պատմություն	Մ8, Մ14
B55	Լատիներեն	Մ13, Ը3
B25	Ռուս արտերկրյա գրականություն	Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ12, Ը4
B26	Ռուս գրական քննադատության պատմություն	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Մ12, Մ14, Ը4
B28	Ռուս գրականության դասավանդման մեթոդիկա	Մ4, Մ6, Մ8, Ը2, Ը3, Ը4, Ը5
B36	Թարգմանության տեսական և գործնական հարցեր	Մ5, Մ11, Մ13, Մ4
B65	Արտահայտիչ ընթերց. և ճարտասան.	Մ3, Մ5, Մ8, Ը4
B07	Գեղարվեստական երկի վերլուծություն	Մ10, Մ11, Մ12, Մ13, Մ14, Մ16, Ը4
B70	Բնագրի լեզվաբանական վերլուծություն	Մ9, Մ11, Մ12, Մ13, Մ14, Մ16, Ը4
B54	Երկրագիտություն (ուսումնասիրվող լեզվով)	Մ8, Մ16, Ը3, Ը4
B75	Գործնական գրություններ	Մ8, Մ13, Ը3
B76	Դարձվածաբանություն	Մ1, Մ4, Մ5, Մ9, Մ13, Մ14
	Ձևաբանության արդիական հարցեր	Մ1, Մ4, Մ5, Մ9, Մ11, Մ12, Մ13, Մ14
B77	Գործնական քերականություն	Մ9, Մ11, Մ13, Մ14, Մ16
	Ուղղագրության և ուղղախոսության նորմեր	Մ3, Մ9, Մ13,
B78	Ռուսերենի կետադրությունը	Մ3, Մ9, Մ13
	Ինտերակտիվ դասավանդման մեթոդիկա	Մ1, Մ3, Մ6, Մ8, Մ12, Ը1, Ը4, Ը5
B79	Խոսքային գործուն. ուսուցման մեթոդիկա	Մ1, Մ3, Մ6, Մ8, Մ12, Ը1, Ը4
	Գեղարվեստական ստեղծագործություն	Մ10, Մ11, Մ12, Մ14, Մ16, Ը4
B80	Հայկական թեման 20-րդ դարի ռուս գրական. մեջ	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Ը4

	Պոստմեդեռնիզմի գրականություն /ժանր. նկ. և առանձն./	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Ը4
	20-րդ դարի ռուսական արձակի ժանրային առանձնահատկություն.	Մ1, Մ2, Մ4, Մ5, Մ7, Մ10, Մ11, Ը4
B38	Կուրսային աշխատանք-1	Մ8, Մ16, Ը3, Ը5
B39	Կուրսային աշխատանք-2	Մ8, Մ16, Ը3, Ը5
	Փորձուսուցում ուսումնական	Մ8, Ը2, Ը5
	Փորձուսուցում մանկավարժական 1	Ը2, Ը3, Ը4, Ը5
	Փորձուսուցում մանկավարժական 2	Ը2, Ը3, Ը4, Ը5